

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการอำเภอคอยสะเก็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดทำฐานข้อมูลผู้ยากลำบากในอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อให้ได้รูปแบบ(Model) การบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการสังคมต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการระดับอำเภอไปประยุกต์ใช้ต่อไป และ 4) เพื่อให้เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการดูแลจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนกลุ่มผู้ยากลำบากในพื้นที่ และถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลผู้ยากลำบากมี 2 ฐานคือ 1) ข้อมูลจาก อบต. ในปีพ.ศ. 2550 มีรายชื่อผู้ยากลำบากขึ้นทะเบียนจำนวน 3,027 คน แต่ไม่มีประวัติและรายละเอียดสภาพของความยากลำบาก 2) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยที่ชุมชนร่วมคัดเลือกผู้ที่ยากลำบากหมู่บ้านละ 5 คนร่วมกับคณะผู้วิจัยรวมทั้งหมด 499 คนซึ่งมีประวัติรายละเอียดภาวะความยากลำบากอย่างครบถ้วน

จากข้อมูลในฐานที่ 2 คณะผู้วิจัยจึงได้นำมาจัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลผ่านโปรแกรม Microsoft Access เพื่อการสืบค้นและนำเสนอปลุกเร้าผู้เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นข้อมูลเพื่อเป็นฐานในการวิเคราะห์และตัดสินใจดำเนินงานของเครือข่ายต่อไป โดยที่สามารถเก็บรวบรวมเพิ่มเติม ใช้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

ในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลโดยเฉพาะในยามที่มีสถานการณ์คับขันรุนแรง และมีผู้ยากลำบาก เช่นเหตุการณ์ไฟไหม้ งานศพ หรือการเกิดสาธารณภัยต่างๆ ก็จะมีการแสดงน้ำใจ ทำบุญช่วยเหลือกันตามสถานการณ์

รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนบนฐานวัฒนธรรมเหมาะสมกับพื้นที่อำเภอคอยสะเก็ด มีการจัดตั้ง “กองทุนสวัสดิการคนคอยสะเก็ด” รากฐานของแนวคิดอยู่ที่บุญบูรณาการกับทุน มีการบูรณาการทำงานหลายฝ่ายคือ ผู้นำปกครองคือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ถึงนายอำเภอ ผู้นำพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบต. และเทศบาล ผู้นำธรรมชาติในชุมชนเช่นผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชนต่างๆ ผู้นำทางศาสนา คือ เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอ

การบูรณาการใช้ฐานการจัดสวัสดิการที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นฐานซึ่งการบริหารจัดการมีชุมชนซึ่งมีสายสัมพันธ์ความเป็นเครือญาติ เป็นพี่น้องผู้ร่วมชะตากรรมในหมู่บ้านเดียวกันเป็นหลักโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เมื่อมีการวางบทบาทกลไกเครือข่ายทำงานสูงกว่าระดับหมู่บ้าน คือระดับตำบลและอำเภอ ต้องจัดชุดอำนาจของฝ่ายปกครอง(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)และฝ่ายท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องมีกลุ่มผู้นำทางชุมชน/สังคมหรือผู้นำธรรมชาติ และพระสงฆ์

การบูรณาการกิจกรรม ต้องมีการผสมผสานกิจกรรมทั้งในลักษณะการแก้ไขปัญหาผู้ยากลำบาก การป้องกันไม่ให้เกิดภาวะยากลำบาก และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันแม้ในภาวะที่ไม่ยากลำบาก

ชุมชนเป็นหน่วยจัดการตัวเองที่มีการจัดสวัสดิการตามวิถีของตนเองแบบเป็นองค์กรรวม หมายความว่า ชุมชนใช้รากฐานทางวัฒนธรรม จารีต ประเพณีเข้ามาสร้างแนวคิดของการจัดสวัสดิการที่มีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ตั้งแต่ ปังเจก ครอบครัวและคนใกล้ชิด ระดับชุมชน

การหาความหมายโดยทำความเข้าใจร่วมของคำว่า “สวัสดิการ” ให้กว้างและลึก และมองไกลไปกว่าคำว่าสงเคราะห์ เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ร่วมเครือข่าย การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องจำเป็นในการทำงานตั้งแต่การคัดเลือกผู้ยากลำบากหากใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่การคัดเลือก จนกระทั่งการตัดสินใจให้ได้รับการช่วยเหลือจะทำให้ผู้ยากลำบากได้รับความช่วยเหลือที่ตรงกับสถานภาพและความต้องการ

การใช้ข้อมูลเพื่อสร้างพลัง หากชุมชนมีการเก็บ บันทึกข้อมูลผู้ยากลำบากโดยมีรายละเอียด แสดงภาพจริงอย่างชัดเจนอย่างต่อเนื่องสามารถนำข้อมูลดังกล่าวนำเสนอต่อเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อสร้างทั้งความตระหนัก ที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาความยากลำบากของคนในชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถดึงคนในชุมชน รวมถึงผู้นำ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้ยากลำบากมากขึ้น อีกทั้ง ยังก่อให้เกิดแนวทางการป้องกันการเกิดผู้ยากลำบากในชุมชนเป็นอย่างดี

การใช้ข้อมูลฐานเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกุมสภาพข้อมูลเก็บรักษาไว้ในจุดที่เป็นกลาง อาจไม่ใช่ที่กำนันหรืออบต.(ซึ่งมักเป็นข้าศึกแย่ง)จะทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจ รวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกันขึ้นในชุมชน ที่สามารถสื่อสารให้ชุมชนเห็นภาพผู้ยากลำบากที่เป็นจริงและชุมชนควรร่วมกันปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

การแยกประเภทผู้ยากลำบากและการตั้งเกณฑ์จากภายนอกเป็นอุปสรรคและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ยากลำบาก เช่นกำหนดผู้สูงอายุ ต้องครบ 60 ปี จะพบบางที่มีการให้สวัสดิการผู้สูงอายุที่ไม่ยากลำบากเท่าอีกคนหนึ่งอายุ 59ปี ซึ่งยากลำบากมากแต่ยังไม่เข้าเกณฑ์ ดังนั้น

เครือข่ายกองทุนสวัสดิการคนดอยสะเก็ดได้จัดกิจกรรมทอดผ้าป่าเพื่อคนดอยสะเก็ดขึ้น ผลจากการจัดกิจกรรมนอกจากเป็นการประชาสัมพันธ์กองทุนสวัสดิการคนดอยสะเก็ดแล้วได้ กองทุนสวัสดิการจำนวนกว่า 120,000 บาท

ข้อเสนอแนะ 1. ชุมชนควรมีศูนย์กลางข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง และไม่ควรรออย่างยืงที่จะตั้งอยู่ในท้องถิ่นหรือท้องที่ 2. การบอกว่าใครยากลำบากควรอิงข้อพิจารณาของกลุ่มคนในชุมชนมากกว่าอิงเกณฑ์ 3. ควรพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายสวัสดิการคนดอยสะเก็ดเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานของคณะทำงานมากขึ้น 4. ควรมีการพัฒนารูปแบบความเชื่อมโยงของการจัดสวัสดิการในระดับชุมชน ตำบล อำเภอต่อเนื่อง 5. ควรสนับสนุนให้ชุมชนทำงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการในหลายมิติ อาทิ ถอดบทเรียนวิถีคนที่อยู่ดีมีสุขเพื่อนำมาสร้างและพัฒนาแนวทางสู่ความสุขสวัสดิให้เกิดขึ้นในระดับต่างๆ เป็นต้น 6. สร้างกลไกในการจัดการของรูปแบบการจัดสวัสดิการของอำเภอดอยสะเก็ดโดยการทำงานร่วมกันระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 7.พัฒนาความร่วมมือในการทำงานด้านสวัสดิการระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีหุ้นส่วน อาทิ NGO GO พอช. สหกรณ์ พมจ. เป็นต้น

ABSTRACT

The objectives of the research project titled “Development of Doi-Saket Welfare Fund Network” were to 1) develop data-based of the dis-advantage in Doi-Saket District, Chiang Mai Province, 2) develop the integration network model of the community welfare fund at the district level that can be applied to as the social welfare policy of the ministry of Social Development and Human Security, 3) develop the body of knowledge on integration network of the community welfare fund at the district level which can be applied, and 4) enable the community welfare fund at the district level to effectively manage the welfare fund to best benefit the dis-advantage in the area as to dedicate to his Majesty the King Bhumipol Aduldej on his birthday, December 5 th. The participatory action research was applied as research Methodology.

It was found that . There are two data-bases. 1) *Tambon* administrative organization data-base has the 3,027 registered dis-advantage with no detail of curriculum vitae and suffering. 2) Research project data-base has 499 records of dis-advantages selected from each village with details of curriculum vitae and suffering. This data-base operates on Microsoft access program which easy to update, search, present as to stimulate wider participation. At the same time, this information is also used to analyze for the decision making of network expansion. Community in the village level normally has a social network by which villagers taking care of each other especially in such community events as funeral, fire or natural disaster. However , such traditional mechanism is usually dealt with intermediate problems rather than quality of life.

The integration network model of the community welfare fund in Doi-Saket district found to be “Doi-Saket Welfare Merit Fund”. The underline concept of this merit fund is that “merit integrates with fund”. The integration means integration of leaders from four sectors include: 1) Local government sector such as village leader, sub-district leader, and district governor. 2) local administrative organization such as *tambon* administrative organization or municipal members. 3) informal leader such as respected elders, group or organization leaders . 4) religious leader such the abbot, *tambon* monk leader and district monk leader

This integration bases on existing welfare system which is normally based on kinship system and those villagers who share common sufferings. Village temple was found to be the operation center at the village level. In contrast, at the *tambon* and district level, the mechanism was developed to balance the power between Local government sector and local administrative organization by the participation of religious leader. The integration activities were designed for both problem-solving and problem-preventing activity.

Village is self-managing unit that has holistic welfare management based on villager's way of life. This means village applies community culture, tradition to develop concept of diverse welfare management in terms of pattern and method related to individual, household and village level.

Develop understanding among network members regarding wider and deeper "meaning" of "welfare" than waiting for help.

Participation is crucial in developing welfare network process especially process of selection of the dis-advantage, decision-making in supporting due to their situation and needs.

Utilization of data for empowerment. Clearly and continuously data collecting on the dis-advantage can be utilized during the village forum in order to increase realization of villagers. Accordingly, problem-solving and problem-preventing approach can be participatory initiated based on collected data and information.

The utilization of the same data-base can be used to communicate with people in the village, helps preventing bias and conflict due to control over data-base by any sector, and promote cooperation. Thus, the data-base needs to be update continuously.

The outside category such as 60 year of age may not suitable to the elder situation in each village. For example, 59 year elder may suffer than 60 year elder.

The Doi-Saket welfare fund network has held a religious activity called "Thod Pha pa" on November 15th. The host priest was Priest Phothirangsi who is the housemaster of Doi-Saket District and the housemaster of all sub-districts. The host layman was the Doi-Saket District Officer including more than 50 government and private organizations. This activity not only has helped to promote the **Doi-saket** welfare fund network, but also gained 120,000 baht from merit making of people.

Recommendations based on Research Findings

1. Data-base center at the village level promotes wider accessibility of villagers
2. The dis-advantage should be participatory selected by villagers rather than outside category.
3. The committee of the welfare fund network should be empowered as to increase their ability and confidence.
4. Linkages of welfare network at the village, *tambon* and district level should be developed.
5. Research on welfare management in many dimensions should be supported, for example, lessons learned of healthy people should be analyzed for the better development approach.
6. Mechanism and approach on welfare fund network management in Doi-saket district should be further participatory developed among local administrative organization, Thailand Research Fund: Community-Based Research Division, and Technology Promotion and Support Organization 10.
7. Promote collaboration among related partners involved with welfare fund network such as government; non-government and private organizations, people organizations, cooperation, and the Provincial Office for the Social Development and Human Security.

.....